

AZ EU-CSATLAKOZÁS ÉS AZ ÉRDEKKONFLIKTUSOK

A méret és a lényeg

„Magyarország – viszonylag nagy méreténél fogva – relatív fejlettsége ellenére is csaknem akkora falatot jelent majd az unió számára, mint Málta, Ciprus, Szlovénia és a három balti ország együttvéve.”

Mely országok s milyen eséllyel pályázhatnak az uniós tagságra? - amióta megkezdődtek a csatlakozási tárgyalások a közösség, valamint a közép- és kelet-európai tagjelöltek között, nem csupán a csatlakozási időponttal kapcsolatban hangzanak el találgatások, de a fenti kérdés gyakran elhangzik.

Milyen sorrendben történhet meg egyes országok belépése? A londoni Economist Intelligence Unit (EIU) június végén megjelent tanulmánya szokatlan szókimondással fogalmazza meg az Európai Unió (EU) bővítésével kapcsolatos legfontosabb gondot. A tekintélyes kutatóintézet a problémák gyökerét Európa keleti és nyugati fele között ma is meglévő hatalmas gazdasági teljesítménybeli különbségben látja.

KICSIK ÉS FEJLETTEK ELŐNYBEN. A csatlakozási esélyeket több tényező befolyásolja, így például a geopolitika, a tömörülésben már bent lévő országok közötti érdekviszonyok, az intézményi reformok állása, vagy a tagjelöltek felkészültsége, a jogharmonizációban elért eredmények.

Annyi már most megjósolható, hogy a kis országok felvétele a politikai viszonyokat kevésbé érinti majd, mint a nagyobb piacok integrálása. Az EU részéről teljesen logikus törekvés lesz, hogy a legkisebb ellenállás irányába haladva a "könnyebben, és olcsóbban" befogadható országokon kezdje a bővítést, hiszen így a folyamat mind gazdaságilag, mind politikailag simábban lesz kezelhető. Némileg leegyszerűsítve: minél kisebb és fejlettebb egy tagjelölt, annál több esélye van a gyors csatlakozásra.

Ennek fényében mire számíton Magyarország? Tény, hogy Törökország közeljövőbeli teljes jogú tagsága nem csupán kulturális, földrajzi, emberi jogi, hanem gazdasági okok miatt is lényegében reménytelen. Ezzel szemben például Málta és Ciprus felvételét az EU szinte "észre sem veszi". Magyarország - viszonylag nagy méreténél fogva - relatív fejlettsége ellenére is csaknem akkora „falatot” jelent majd az EU számára, mint Málta, Ciprus, Szlovénia és a három balti ország együttvéve. Mindez egyértelműen azt teszi szükségessé, hogy Magyarország minden rendelkezésére álló - de gazdasági érdekeinket nem sértő - eszközzel gyorsítani próbálja az integrálódás folyamatát.

Ez annál is fontosabb, mivel a múlt decemberi helsinki csúcsértekezlet óta megszűnt az úgynevezett első és második körbe tartozó országok közötti különbségtétel. Így - formálisan legalábbis - Bulgária és Románia kivételével szinte minden tagjelölt ország hasonló eséllyel pályázik.

Véleményem szerint az egyes országok felvételéből fakadóan a tagjelöltek és az EU között potenciális érdekkonfliktusokra lehet számítani. A mellékelt táblázatban jelzett mutatók alapján látható: milyen mértékű lehet ez a konfliktus, tükrözve a fejlettség- és méretbeli különbségeket. Minél kisebb és fejlettebb egy adott ország, annál kisebb negatív értéket vesz fel a mutató, s minél nagyobb és fejletlenebb annál nagyobbat (a táblázat első oszlopa az adott országra vonatkozik, a második oszlop pedig az első oszlop adatait kumulálja.)

Minél kisebb negatív értéket kapunk tehát egy adott ország esetében, az annál kedvezőbb, hiszen annál kevesebb potenciális érdekkonfliktusra lehet számítani a csatlakozási tárgyalások során és azt követően. Másfelől, minél kisebb negatív értéket vesz fel a mutató, összességében

annál kevesebb támogatási igényre lehet például számítani a jelölt részéről. A fogadó országokat pedig kedvezően érinti, hogy így kisebb létszámú munkaerő áramlást lehet valószínűsíteni a csatlakozást követően.

A nagyobb értékek viszont azt jelzik, hogy a csatlakozási tárgyalások során bonyolultabb és több kérdést érintő érdekegyeztetés és alkudozás válik szükségessé. A későbbi integrálódás során pedig annál több problémával lehet számolni.

Potenciális érdekkonfliktus mutató		
<i>Ország</i>	<i>Országmutató</i>	<i>Kumulált mutató</i>
Málta	-0,06	-0,06
Ciprus	-0,07	-0,13
Szlovénia	-0,30	-0,43
Észtország	-0,33	-0,75
Lettország	-0,58	-1,33
Litvánia	-0,86	-2,19
Szlovákia	-1,20	-3,39
Bulgária	-2,05	-5,44
Csehország	-2,08	-7,53
Magyarország	-2,13	-9,66
Románia	-5,55	-15,21
Lengyelország	-8,46	-23,67
Törökország	-14,61	-38,28

Nézzük, pontosan mi is ezeknek a mutatóknak a számítási módja és tartalma? Az adott ország egy főre jutó GDP-jének és az EU átlagos egy főre jutó GDP-jének különbsége jellemzi az adott tagjelölt ország gazdasági fejlettségét, elmaradását az EU-tól. Ha ezt az értéket beszorozzuk az adott ország lélekszámával, akkor egy olyan értéket kapunk, amely már nem csak az adott tagjelölt ország relatív gazdasági lemaradását tükrözi, hanem a tagjelölt ország méretét is. Pontosan azt mutatja, hogy mennyivel kellene megnőnie az adott ország gazdasági teljesítményének ahhoz, hogy teljesítménye éppen megfeleljen az EU átlagnak. Ha ezt az összeget elosztjuk az EU gazdaságának teljesítményével, akkor egy olyan százalékos érték jön ki, amelyben már nem csak az adott ország gazdasági teljesítményének elmaradása, és az ország mérete tükröződik, de a potenciális gazdasági érdekkonfliktusok mértékének egyfajta korlátozott mutatószámát is megkapjuk.

KEVÉSSÉ KECSEGTETŐ HELYEN. Számításaim alapján nincs okunk kételkedni az EIU megállapításainak jogosságában. Magyarország helye az érdekkonfliktus listán pedig korántsem olyan kecsegtető, mint azt egynémely hivatalos hazai megnyilatkozás sugallja. A relatív nagyság tehát nemcsak előnnyel, de a potenciális konfliktusokat is számbavéve – hátrányokkal is jár.

Ursprung János